

อัตลักษณ์ฮิญาบกับสภาวะการเกลียดกลัวอิสลาม ในสังคมฝรั่งเศส

Hijab's Identity and Islamophobic Sentiment in the French Society

ทิพย์สุดา รังสิมันต์ชาติ*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "อัตลักษณ์ฮิญาบกับสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศส" มุ่งศึกษาถึงสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศส ระหว่างช่วงเวลา ค.ศ. 2004-2015 ร่วมกับการศึกษาถึงปัจจัยร่วมที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะดังกล่าว ในห้วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา

ผลการศึกษา พบว่า ช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษระหว่างปี ค.ศ. 2004-2015 สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศสปรากฏออกมาใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะที่มีการกล่าวคำเหยียดหยาม คำตำหนิ และมีการประทุษร้ายทำร้ายร่างกายสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ (ฮิญาบ) ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ

2. ลักษณะที่มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ด้านการรับเข้าทำงานร่วมกับมีการกีดกันทางสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (A graduate students of Politics and International Relations Program, Faculty of Political Science, Thammasat University)

3. ลักษณะที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคทางการศึกษานักเรียนสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ตลอดจนนักเรียนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ เนื่องจากขัดกับหลักการฆราวาสนิยมของสังคมฝรั่งเศส

สำหรับปัจจัยร่วมที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศส ระหว่างช่วงเวลาปี ค.ศ. 2004-2015 จากการศึกษาพบว่า สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศสได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจัยร่วมจากเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด (Charlie Hebdo) ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2015 ติดตามมาด้วยเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ในคืนวันศุกร์ที่ 13 พฤศจิกายน ปีเดียวกัน ปลูกเร้าให้กระแสการเกลียดกลัวอิสลามปกคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคในประเทศฝรั่งเศส โดยอัตลักษณ์ฮิญาบกลายเป็นปราการด่านแรกที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศสในช่วงเวลาดังกล่าวที่ผ่านมา

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, ผ้าคลุมศีรษะ, ฮิญาบ, การเกลียดกลัวอิสลาม

Abstract

This research aimed to explore Islamophobia in France in relation to hijab as a symbol of Islamic identity during 2004-2015 and to study the main factors that impact on the Islamophobic sentiment in France for one decade ago.

According to the studies of the aforementioned notions, there were 3 manners in which the fear towards Islam was manifested:

1. Verbal and physical abuses against Muslim women who wear headscarves (hijabs), including French women of Muslim descent in hijabs;

2. Discrimination against Muslim women who wear headscarves, including French women of Muslim descent in hijabs, in professional recruitment, along with obstructions from participating social activities;

3. Obstructions in academic spheres experienced by Muslim female students, as well as French female students of Muslim descent, who wear headscarves as the practice is deemed to be against the principles of secularism in France.

As for the main factors that impacted on the Islamophobic sentiment in France, according to this research, the Islamophobic sentiment in France had intensified as a result of 2 incidents of violence: the attack and shooting of the office of Charlie Hebdo magazine in January 2015, followed by the tragedy of the Paris Attack on the evening of 13th November of the same year. Both events stirred up the hatred and fear towards Islam spread through every region in France, wearing hijab which one of the most apparent symbols of Islamic identity was directly affected.

Keywords: Identity, Headscarf, Hijab, Islamophobia

1. บทนำ

“ผ้าคลุมศีรษะไม่ได้แสดงถึงแพ้นั้ความทันสมัย มันหมายถึง การตกเป็นทาสของสตรี นอกจากนี้จึงระวังการสงสาสนั้แห่ง อุดมการณ์ที่แพร่กระจายอยู่เบื้องหลังสัญลักษณ์ทางศาสนา”

นายมานูเอล วอลล์¹ (Agence France-Presse, 2016)

¹ อดีตนายกรัฐมนตรั้ฝรั่งเศส

กฎหมายการแบ่งแยกรัฐออกจากศาสนจักรเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1905 ตรงกับสาธารณรัฐที่ 3 ของประเทศฝรั่งเศส ผลจากกฎหมายดังกล่าวแบ่งแยกให้ทั้งรัฐและศาสนจักรเป็นอิสระต่อกัน โดยแนวคิดรัฐฆราวาสประกอบด้วยแนวทาง 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การมีเสรีภาพด้วยการมีสติชอบ ระลึกรู้ ประการที่สอง การมีความเท่าเทียมกันทางสิทธิระหว่างผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาในทางศาสนาและผู้ที่ไม่มีความเชื่อมั่นศรัทธาในทางศาสนา ประการสุดท้าย รัฐต้องกระทำการอันเสียสละเพื่อผลประโยชน์โดยรวมแห่งรัฐ ซึ่งการดำรงรักษาแนวทางแห่งรัฐฆราวาส หมายถึง การปฏิบัติเสรีอภิสิทธิ์พิเศษทุกอย่างที่ผูกพันไปถึงเรื่องของศาสนา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจะสามารถรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคเท่าเทียมกันได้ (Cerf, 2015)

จุดมุ่งหมายหลักแห่งแนวทางรัฐฆราวาสนิยมก่อตัวขึ้นตามเจตคติบนความเป็นกลางทางศาสนาของรัฐที่เอื้อต่อการมีสิทธิโดยเสรี ด้วยการอนุญาตให้พลเมืองของรัฐมีสิทธิในการเลือกสรรเพื่อสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด ภายใต้การสงวนไว้ซึ่งความเป็นกลางอย่างพร้อมเพรียงกันในพื้นที่สาธารณะ อย่างไรก็ตามแม้ว่าหลักการรัฐฆราวาสจะเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส แต่การหวนกลับมาเน้นย้ำให้ความสำคัญกับแนวทางดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญได้สะท้อนภาพของการเพิ่มจำนวนขึ้นของชาวมุสลิมซึ่งปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดในสภาพสังคมฝรั่งเศสระหว่างช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา (De Benoist, 2015) ทั้งนี้ประเทศฝรั่งเศสมีชาวมุสลิมประมาณ 4-5 ล้านคนและมีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศฝรั่งเศส ส่งผลให้เรื่องของศาสนาและจิตวิญญาณเป็นโจทย์ที่ทำนายต่อประเทศฝรั่งเศส ก่อให้เกิดการตระหนัก รวมถึงส่งเสริมฟื้นฟูหลักการรัฐฆราวาสนิยมท่ามกลางความยากลำบากในการบูรณาการทางสังคมที่มีความหลากหลาย (Français, n.d.) ในปี ค.ศ. 2007 สุนทรพจน์ของอดีตประธานาธิบดีนิโกลาส ซาร์โกซี (Nicolas Sarkozy) ได้ปลูกฝังไปสู่การตีตื้นคุณค่าแห่งแนวคิดฆราวาสนิยม อันมีบทบาทเปรียบดั่งหัวใจสำคัญในบริบททางศาสนาของสังคมฝรั่งเศส ซึ่งส่งผลต่อบรรดานักคิดที่อยู่ในกรอบอันเคร่งครัดแห่งแนวทางฆราวาสนิยมที่ถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1905 พวกเขาไม่สามารถยอมรับความตกต่ำหรือเสื่อมถอยของแนวคิดดังกล่าวได้ ดังถ้อยคำประกาศวิสัยทัศน์ของสเตฟานี อ็องเน็ตต์ ไวเช (Stéphanie Hennette Vauchez) และแว็งซองต์ วาลองแต็ง

(Vincent Valentin) ศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายและนักเขียนผลงานเรื่อง L'Affaire Baby Loup ou la nouvelle Laïcité ที่กล่าวว่า “แนวคิดขบวนการชาตินิยมที่เน้นย้ำโดยนิโกลาส์ ซาร์โกซี เป็นหลักการสำคัญอันเป็นเครื่องมือในการต่อต้านวัฒนธรรมอิสลาม” (Cerf, 2015)

แรงกระเพื่อมจากประเด็นผ้าคลุมศีรษะเป็นที่ถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในสังคมฝรั่งเศส ก่อนที่จะได้รับความสนใจทั่วทั้งทวีปยุโรปในเวลาต่อมา สำหรับในประเทศฝรั่งเศสกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ (ฮิญาบ) ภายในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษามีขึ้นในปี ค.ศ. 2004 พร้อมกับห้ามแสดงออกถึงสัญลักษณ์อื่น ๆ ทางศาสนา ขยายผลไปสู่ปี ค.ศ. 2011 อดีตประธานาธิบดีซาร์โกซี ประกาศกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้า (le voile intégral) ในพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติตามและสนองตอบต่อหลักการรัฐฆราวาสนิยมด้วยการสงวนรักษาไว้ซึ่งความเป็นกลางทางศาสนา (Chrisafis, 2016) โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศฝรั่งเศสต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวเพื่อจัดระเบียบการแต่งกายของสตรีมุสลิม ซึ่งเครื่องหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ ประกอบด้วย ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้า (burqa) ผ้าคลุมศีรษะชนิดที่เปิดเพียงดวงตา (niqab) รวมถึงผ้าคลุมศีรษะ (headscarf) หรือ “ฮิญาบ” (hijab) ปฏิบัติการดังกล่าวนี้มุ่งนำไปสู่ความคิดริเริ่มในการออกกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะ อันมีรากฐานส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศสที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว (อนุช อาภาภิรม, 2553: 39)

ในแง่มุมตามที่มาแห่งการแต่งกายของสตรีมุสลิม โดยวัฒนธรรมตามพื้นฐานอุดมการณ์แห่งอิสลามนั้น การปกปิดร่างกายของสตรีถือเป็นหลักการขั้นต้นที่มีความสำคัญมากประการหนึ่ง ทศนะของอิสลามเกี่ยวกับสตรีนั้นมีความแตกต่างไปจากตะวันตก อิสลามพิจารณาว่าสตรีมีร่างกายครึ่งหนึ่งเป็นของสังคมและสตรีควรใช้ชีวิตอย่างมีมาตรฐาน มีคุณค่าเช่นเดียวกับบุรุษ ศาสนาอิสลามสร้างความสมดุลในเรื่องของชีวิตส่วนตัวและชีวิตทางสังคมให้กับสตรี (มูรตซา มุตะฮุซารี, ม.ป.ป.) จุดมุ่งหมายสำคัญของการสวมใส่เสื้อผ้าอภรณ์ของสตรีมุสลิมจึงถือเป็นเกราะที่จะผดุงรักษาไว้ซึ่งความมียุทธปัญญาอันลึกซึ้งของมนุษย์ ควบคู่ไปกับการมีความมุ่งหวังที่จะดำรงรักษา

ศีลธรรมอันดีงามให้คงอยู่สืบไป (ญะมาล อ.บาดาวี, ม.ป.ป.: 33) ท่ามกลางสถานการณ์ที่ยากลำบากในดินแดนประเทศโลกเสรี อัตลักษณ์อียิปต์มีนัยแห่งการดำรงอยู่ของชนส่วนน้อยทางศาสนา เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนความเสมอภาค ความพยายามในการสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิมมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะปฏิเสธภาพพจน์เชิงลบที่มีต่อศาสนาอิสลาม ทั้งยังแฝงไว้ด้วยศรัทธาว่าเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ในความเป็นมุสลิมต่อการเผชิญหน้ากับอคติ อิสลามนิยมจึงเปรียบประดุจกองหน้าแห่งการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีของอิสลามในปัจจุบัน ดังนั้นในความหมายนี้ ผ้าคลุมศีรษะจึงเป็นสัญลักษณ์ในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมนั่นเอง (Ahmed, 2011: 40-43 อ้างถึงใน พุทธพล มงคลวรารณ, 2555: 13-17)

อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ในยุคโลกาภิวัตน์ได้ผูกโยงกับการขยายตัวของอารยธรรมตะวันตก ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านความเป็นสมัยใหม่ของยุคโลกาภิวัตน์ได้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการปะทุออกมาในรูปแบบของความรุนแรง (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, 2555: 281) โดยเมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2015 ได้เกิดเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด (Charlie Hebdo) หนังสือพิมพ์แนวล้อเลียนเสียดสีของประเทศฝรั่งเศส ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตหลายราย รวมถึงนักเขียนการ์ตูนและบรรณาธิการชื่อดังของสำนักพิมพ์ด้วย โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น 3 ชั่วโมงภายหลังสำนักพิมพ์ดังกล่าวทวีตภาพล้อเลียนศาสดาของศาสนาอิสลาม ซึ่งก่อนหน้านี้ทางสำนักพิมพ์เคยถูกดักเตือนเกี่ยวกับการพิมพ์ภาพการ์ตูนล้อเลียนดูหมิ่นศาสดาของศาสนาอิสลามมาแล้วหลายครั้ง สำหรับ “ชาร์ลี เฮ็บโด” เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ของฝรั่งเศสที่มีเนื้อหาล้อเลียน เสียดสีเหน็บแนม วิพากษ์วิจารณ์ ผู้นำ การเมือง ตลอดจนทุก ๆ ศาสนา มีผลให้เคยถูกโจมตีมาแล้วหลายครั้งในอดีต แต่ผลลัพธ์ในครั้งนี้รุนแรงที่สุดและอุกอาจกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา (แนวหน้า, 2558)

โศกนาฏกรรมครั้งรุนแรงเกิดขึ้นอีกครั้งที่ประเทศฝรั่งเศส ในคืนวันศุกร์ที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 ณ สถานที่แข่งขันหลายแห่งกลางกรุงปารีสและสนามกีฬา Stade de France ได้ถูกผู้ก่อการร้ายโจมตีพร้อมกัน เหตุการณ์นี้ทำให้มีผู้เสียชีวิต 129 คน บาดเจ็บ 300 คน สาหัส 99 คน (นงนุช สิงหเดชะ, 2558: 52) ต่อมาเจ้าหน้าที่

สามารถพิสูจน์หลักฐานอัตลักษณ์ส่วนบุคคล พบว่า ในจำนวนนี้มีผู้ก่อเหตุ 4 คน เป็นผู้ถือสัญชาติฝรั่งเศส (มตินชน สุดส์ปดาห์, 2558: 110-111) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นผลักดันให้ประเด็นทางศาสนาและวัฒนธรรมมักถูกใช้เป็นทั้งข้ออ้างและเหตุผล รวมถึงเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งบานปลาย (ไซคซัย วงษ์ธานี, 2555: 27) ความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศส ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ปกคลุมไปด้วยกระแสแห่งการเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ร่วมกับพลังแห่งกระแสการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ซึ่งดำเนินไปพร้อมกัน ควบคู่กับการมีลักษณะของการปะทะกันอยู่เสมอจนกระทั่งนำไปสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างชาวฝรั่งเศสและชาวมุสลิมในสังคมฝรั่งเศส (Geaves and et. al., 2004 อ้างถึงใน ครอบธรรม นีละไพจิตร, 2556: 19-20) กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งที่ลุกลามติดตามมา ทั้งนี้อัตลักษณ์อิญาบได้กลายเป็นปรากฏการณ์แรกที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามที่ปรากฏขึ้นในสังคมฝรั่งเศสระหว่างช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา

2. แนวคิดฆราวาสนิยม (Secularism)

การถือกำเนิดแนวความคิดฆราวาสนิยมเป็นดอกผลของความอดทนสาหะในการกำหนดที่ทางระหว่างศาสนาและอาณาจักรในยุคกลางที่ยังพัวเลือน ไม่มีความชัดเจน กล่าวคือ ในยุคดังกล่าวนี้ สำนักวาติกันมีบทบาทและอำนาจควบคุมทั้งในทางศาสนาและการเมืองเหนืออาณาจักรอย่างเบ็ดเสร็จ ภายใต้อำนาจรวมศูนย์กลางของอำนาจไว้ที่พระสันตปาปา (pope) (อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์, 2553 อ้างถึงใน ทวิพร สุพร, 2554: 97) ทั้งนี้การครอบครองอำนาจของพระสันตปาปามีเป้าหมายเพื่อลดทอนอิทธิพลและอำนาจของกษัตริย์ ตลอดจนประชาชนที่แข็งข้อต่อคริสตจักร ส่งผลให้คริสตจักรประสบความสำเร็จในการยึดกุมอาณาจักรทั้งทางโลก รวมถึงทางศาสนาได้อย่างเด็ดขาด แต่เมื่อเหตุผล การตั้งคำถามและการตรวจสอบได้ขยายขอบเขตมีอิทธิพลปกคลุมในเวลาต่อมา สังคมยุโรปก็ได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยา (renaissance) ปฐมบทแห่งการนำพาการพัฒนาสังคมเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ (modern society) ซึ่งเป็นช่วงเวลาของความเจริญก้าวหน้า อันมีจุดมุ่งหมายให้มวลมนุษย

ปราศจากความขลาดเขลาและควมไร้เหตุผล (Rosenau, 1992: 5 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 98) กระบวนการที่ว่านี้ได้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในยุคแห่งการรู้แจ้ง (the Age of Enlightenment) ในศตวรรษที่ 18 นับเป็นช่วงเวลาที่มีความเชื่อมั่นมีอยู่ในตัวมนุษย์ พร้อมด้วยสติปัญญา นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการสร้างบรรทัดฐานเพื่อควบคุมสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Laborde, 2008: 7 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 98) อันหมายรวมถึงในยุคสมัยใหม่ความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นจุดหมายที่สำคัญ เป็นสาเหตุให้ต้องแยกศาสนาออกจากการเมือง แนวคิดฆราวาสนิยมมีคุณลักษณะที่โดดเด่นในกรอบแนวคิดแบบชุมชนจินตกรรม² โดยไม่ได้มองว่าศาสนาเป็นมาตรฐานที่สำคัญของรัฐ เนื่องจากไม่ได้ใช้ศาสนาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, ม.ป.ป.: 248)

จอร์จ จาคอบ โฮลโยค (George Jacob Holyoake) ได้กล่าวถึงหลักการแบ่งแยกระหว่างรัฐและศาสนา หรือ “แนวคิตฆราวาสนิยม” มีใจความสรุปว่า การแบ่งแยกระหว่างรัฐและศาสนาตามแนวคิตฆราวาสนิยมมีเพื่อการปลดปล่อยระหว่างรัฐและศาสนา (Holyoake, 1996 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 96) โดยมีภารกิจหลักที่จระรักษาไว้ซึ่งความเป็นกลาง (neutral) งดเว้นการให้สิทธิพิเศษแก่ศาสนาใด ๆ (Esposito, 2002: 156 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 96) ทางด้านนักปรัชญาการเมืองแห่งศตวรรษที่ 20 จอห์น ราวส์ (John Rawls) อธิบายว่า อุดมการณ์สาธารณรัฐนิยม

² ชุมชนในจินตนาการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบที่เป็นความสัมพันธ์ภายนอกระหว่างชุมชนนั้น ๆ กับบรรดาชุมชนอื่น ๆ ที่มีในโลก ในเวลาเดียวกันก็ดำเนินความสัมพันธ์ภายในระหว่างสมาชิกในชุมชนผู้ร่วมชนชั้น เชื้อชาติ เพศ วัย และศาสนา เป็นต้น ในชุมชนนั่นเอง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกแสดงผ่านภาพที่สร้างขึ้น (construct) ในมโนจินตนาการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หนึ่ง สถานที่ในจินตนาการ (imagined common place) มีขอบเขตและแผนที่เป็นเครื่องมือในการจินตนาการ สอง อดีตร่วมกันในจินตนาการ (imagined common past) ผ่านประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในจินตนาการ และสาม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจินตนาการ (imagined common ties) โดยสัญลักษณ์ประจำชาติต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการจินตนาการ ดูรายละเอียดใน Bell, 1993 อ้างถึงใน เกษียร เตชะพีระ, 2561: 53.

ของประเทศฝรั่งเศสคล้ายคลึงกับแนวคิดเสรีนิยมที่เริ่มจากการปฏิรูปศาสนา กล่าวคือ พลเมืองมีสิทธิโดยชอบธรรมในการนับถือศาสนาใด ๆ ก็ได้ในพื้นที่ส่วนตัว แต่ในพื้นที่สาธารณะพลเมืองจะต้องเคารพเห็นพ้องกับสมาชิกในสังคมเดียวกันด้วยการไม่หยิบยกเอาความเชื่อหรือความศรัทธาหนึ่งใดมาควบคุมสังคม (Joppke, 2009: 29 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 99)

แนวคิดฆราวาสนิยมมุ่งหมายให้การเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาหลุดพ้นจากระบบการเมืองการปกครองที่สถาปนาขึ้นโดยศาสนา ผ่านการเรียนรู้จากภาพในประวัติศาสตร์ว่าเมื่อการเมืองการปกครองอยู่ภายใต้อำนาจที่อิงกับศาสนา สิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ตลอดจนประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ สืบเนื่องจากบทบาทของศาสนานั้นผูกพันถึง ข้อผูกมัด กฎ คำสั่งสอนของพระเจ้า ที่กำหนดเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ศีลธรรมจารีต ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม รวมถึงวิถีชีวิตของพลเมือง สิ่งที่กำลังกล่าวมานี้พบได้ชัดเจนในศาสนาอิสลาม แม้จะเป็นเช่นนั้น ศาสนาก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งแห่งวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ทั้งในชีวิตและสังคมอย่างไม่สามารถจะทำให้หายไปได้ ด้วยเหตุนี้อิทธิพลของยุคสมัยใหม่ที่แยกศาสนาออกจากการเมือง ส่งผลกระทบให้ศาสนาอิสลามตกอยู่ในสถานะศาสนาที่แปลกแยกในที่สุด (สุพร พิศศักดิ์, 2560: 25)

การดำรงอยู่ของแนวคิดฆราวาสนิยมในสังคมฝรั่งเศสเกิดขึ้นจากการถูกผลิตซ้ำ (Althusser, 1977 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 100) ผ่านสถาบันทางสังคมเป็นตัวประสาน เช่น โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสถาบันทางศาสนา (คริสต์) ทั้งนี้เพื่อให้สังคมมีอุดมการณ์ที่ดำเนินไปด้วยกัน(กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553: 221) ในทางตรงกันข้าม ผลจากการประกอบสร้างรัฐฆราวาสในทางปฏิบัติได้สะท้อนภาพของความขัดแย้งระหว่างเอกภาพของรัฐกับสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกชน ด้วยเหตุผลที่รัฐสมัยใหม่มุ่งสร้างสังคมให้เป็นปึกแผ่น พร้อมกับเลือกที่จะปฏิเสธวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนส่วนน้อยในสังคม สิ่งนี้ได้นำมาซึ่งความรู้สึกที่แบ่งแยกและแตกร้าง (Laborde, 2008: 5 อ้างถึงใน ทภิพร สุพร, 2554: 102) ดังจะเห็นได้จากกรณีปัญหาผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิมในสังคมฝรั่งเศสที่เป็นปัญหาเรื้อรังมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 และเป็นปัญหาเรื่อยมาอีกหลายครั้ง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกาศกฎหมาย

การห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษาในปี ค.ศ. 2004 รวมถึงการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะในปี ค.ศ. 2011 ส่งผลให้ผ้าคลุมศีรษะกลายเป็นสัญลักษณ์ที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐฆราวาส อุดมการณ์หลักในการก่อตั้งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3. ภาพสะท้อนของชาวมุสลิมในสังคมฝรั่งเศส

3.1 ชาวมุสลิมและการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศส ช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1945) ประเทศฝรั่งเศสเผชิญกับปัญหาชาวมุสลิมอพยพเพื่อเข้ามาหางานทำ ส่วนใหญ่พวกเขาเป็นชาวมาเกแบ็งส์ (des Maghrébins) ประกอบด้วย ชาวแอลจีเรีย ชาวตูนิเซีย และชาวโมร็อกโค (Mauchamp, 2004: 14) สาเหตุของการอพยพมาของชาวมุสลิมจำนวนมากส่วนหนึ่งมาจากสงครามกลางเมืองในการต่อสู้เพื่อเอกราช บางส่วนก็เดินทางมาเพื่อแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าและที่สำคัญที่สุด คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศฝรั่งเศส ส่งผลให้มีการยอมรับชาวมุสลิมอพยพเหล่านี้เข้ามาเป็นแรงงานภายในประเทศ (Johnson, n.d. อ้างถึงใน อนุช อาภาภิรม, 2553: 39) พวกเขามีแหล่งพักพิงอยู่แถบชานเมืองตามเมืองใหญ่ ๆ และมีจำนวนไม่น้อยอาศัยอยู่ในย่านชุมชนแออัดที่มีการสร้างเขตแดนของตนเองขึ้นพร้อมกับมีหลักธรรมเนียมปฏิบัติของตนเอง พวกเขาถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” ที่ไม่ใช่ชาวฝรั่งเศส สำหรับเรื่องนี้เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เมื่อชุมชนชาวมุสลิมเริ่มขยายตัวแพร่กระจายมากขึ้น ๆ ความหวาดระแวงของชาวฝรั่งเศสก็ได้ยกระดับครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความเกลียดกลัวในสิ่งที่ เป็นอิสลาม ในหลายประการ ได้แก่ (Johnson, n.d. อ้างถึงใน อนุช อาภาภิรม, 2553: 39)

- 1) การอยู่ในชุมชนยากจนแออัด เป็นบ่อเกิดแห่งแหล่งอาชญากรรม
- 2) การมีศาสนาและอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชาวคริสต์ ในข้อที่ศาสนาอิสลามได้กลายเป็นทุกอย่างในชีวิตประจำวัน ตรงข้ามกับชาวฝรั่งเศสที่มีศาสนาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตเท่านั้น

3) ความแตกต่างทางด้านประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแต่งกายของสตรีมุสลิม (ผ้าคลุมศีรษะ) สิ่งก่อสร้างที่มีสถาปัตยกรรมแบบอิสลาม (มัสยิด) ตลอดจนการต่อสู้ในเรื่องของกฎหมายอิสลาม (ชารีอะฮ์)

4) การก่อการร้าย

ความหวาดระแวงและความเกลียดกลัวอิสลามที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศส ส่งผลให้สถานภาพของชาวมุสลิมเหล่านี้ได้ถูกสันคลอนและเปลี่ยนแปลงไป พวกเขาถูกมองว่าเข้ามาแย่งงานของชาวฝรั่งเศสเจ้าของบ้าน เกิดผลกระทบต่อสถานะทางสังคมของชาวมุสลิมรุ่นต่อมา ผู้ที่เกิดและเติบโตในสังคมฝรั่งเศสคนรุ่นลูกหลานของชาวมุสลิมอพยพต้องเผชิญกับแรงกดดันจากสังคมฝรั่งเศสคล้ายกับเป็นพลเมืองชั้นสองด้วยการถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม บ่มเพาะไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรง พวกเขาจึงปฏิเสธสังคมและพร้อมที่จะตอบโต้สังคมด้วยความรุนแรง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558: 51)

3.2 กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษา ปี ค.ศ. 2004 ในปี ค.ศ.2003 ประเด็นเรื่องผ้าคลุมศีรษะเป็นเรื่องแรก ๆ ที่ถูกนำมาเข้าที่ประชุมแห่งชาติเมื่ออดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายชาร์โกซี ยืนยันว่า สตรีมุสลิมต้องถอดผ้าคลุมศีรษะออก ขณะถ่ายรูปทำบัตรประจำตัวประชาชน สืบเนื่องมาจากกรณีการก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประเด็นเรื่องผ้าคลุมศีรษะ ได้ตื่นตัวขึ้นมาในสังคมฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง เป็นผลให้ในเดือนกรกฎาคม ปีเดียวกัน อดีตนายกรัฐมนตรีฌัก ชีรัค (Jacques Chirac) ได้นัดแนะให้คณะรัฐบาล รวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายแบคนาส์ สตาซี (Bernard Stasi) สำนวญความเป็นไปได้และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อร่างเป็นกฎหมายบังคับใช้ (Bowen, 2008: 30) มีผลให้วันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 รัฐสภาฝรั่งเศสลงความเห็นชอบผ่านกฎหมายฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียง "เห็นด้วย" 494 เสียง ต่อคะแนนเสียง "ไม่เห็นด้วย" 36 เสียง (Smith, n.d.) เบื้องหลังเจตนารมณ์การประกาศบังคับใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในปี ค.ศ. 2004 อดีตประธานาธิบดีชีรัค ได้กล่าวเน้นย้ำถึงอุดมการณ์ "รัฐสมรवासไม่สามารถยืดหยุ่นผ่อน

ปรวนได้” ทั้งนี้การประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว มุ่งเน้นในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีเป้าหมายเป็นนักเรียนสตรีมุสลิม ตลอดจนนักเรียนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมทั่วทั้งประเทศฝรั่งเศส (Smith, 2004)

3.3 กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะ ปี ค.ศ. 2011 ภายหลังการได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศส ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2007 (Porter & Prince, 2009) หนึ่งในนโยบายสำคัญที่อดีตประธานาธิบดีซาร์โกซี มุ่งดำเนินการ คือ การออกกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะ โดยวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 2009 อดีตประธานาธิบดีซาร์โกซี ได้แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนเรื่องผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับในประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากถูกพิจารณาว่าคุกคามต่อคุณค่าแห่งความเป็นรัฐฆราวาสของสาธารณรัฐ ทั้งยังเป็นเครื่องแต่งกายที่รัฐบาลฝรั่งเศสพิจารณาว่าไม่ส่งเสริมต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างนุรุษและสตรี ประกอบกับถูกมองว่าเป็นภัยแห่งความมั่นคงของชาติ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา สอดคล้องกับแนวทางของอดีตประธานาธิบดีซาร์โกซีที่ได้ให้ความเห็นว่า ประเทศฝรั่งเศสมีความจำเป็นต้องรักษาไว้ซึ่งค่านิยมของปัจเจกชนและเกียรติของมนุษย์ควบคู่ไปกับความมั่นคงปลอดภัย (Joppke, 2009 อ้างถึงใน ทวิพรสุพร, 2554: 113) ผลพวงจากการแสดงเจตนารมณ์ในครั้งนี้นำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะในปี ค.ศ. 2010 อันมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2011 ตามแนวทางของรัฐฆราวาสนิยมมีผลให้สตรีมุสลิม ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่ฝ่าฝืนจะต้องไปที่สถานีตำรวจเพื่อรับทราบการตักเตือนจากเจ้าหน้าที่ พร้อมทั้งรับโทษปรับครั้งละ 150 € (ยูโร) (Brumley, 2015)

4. หนึ่งทศวรรษอัตลักษณ์อิญาบกับสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศส (ค.ศ. 2004-2015)

ปฐมบทเรื่องผ้าคลุมศีรษะสื่อเค้าวางของปัญหาออกมาครั้งแรกในปี ค.ศ. 1989 ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งที่เมืองครอย (Creil) ทางตอนเหนือของกรุงปารีส เมื่อนักเรียนมัธยมสตรีมุสลิม 3 คน พร้อมใจกันสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะมาโรงเรียนและปฏิเสธที่จะถอดผ้าคลุมศีรษะดังกล่าวออก เป็นผลให้ในเวลาต่อมาได้เป็นที่ถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในสังคมฝรั่งเศส สื่อต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่สะพัดถึงหลักการแนวคิดรัฐฆราวาสนิยม (laïcité) ในช่วงเวลานั้น (Berdah, 2016) ผ่านไปกว่าทศวรรษภายหลังการประกาศใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษาในปี ค.ศ. 2004 ก่อให้เกิดการต่อต้านสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะเพิ่มมากขึ้นเป็นวงกว้าง เนื่องมาจากการสื่อให้เห็นว่าแบ่งแยกและแตกต่าง (Ulhamid, 2015) สิ่งนี้ส่งผลให้การเกลียดกลัวอิสลามปรากฏเพิ่มสูงขึ้นในสังคมฝรั่งเศส (The Muslim Observer, n.d.) ทั้งนี้สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์อิญาบที่ปรากฏในสังคมฝรั่งเศส ระหว่างช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา (ค.ศ. 2004-2015) แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 ลักษณะที่มีการประทุร้ายทำร้ายร่างกายสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ราเบีย (Rabia) อายุ 17 ปี สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะได้ตกเป็นเหยื่อการถูกทำร้ายร่างกายบนถนนสาธารณะ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 2013 ที่ตำบลอาร์ชองเตย (Argenteuil) ชานเมืองกรุงปารีส (CBS News, 2013) แต่กลับถูกนายเทศมนตรีประจำเมืองร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกดดันไม่ให้เธอเข้าร้องทุกข์เพื่อแจ้งความเอาผิดกับผู้ก่อเหตุ เป็นผลให้ในเวลาต่อมาผู้ประท้วงนับพันคนรวมตัวกันใกล้จตุรัสเล็ก ๆ ในตำบลดังกล่าวด้วยความรู้สึกโกรธแค้นในความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น (Sellouma, 2013)

เมื่อวันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 2015 สตรีชาวมุสลิมคนหนึ่งกำลังตั้งครุร์ เธอสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะถูกโจมตีอย่างรุนแรงที่เมืองตูลูส (Toulouse) ทางตอนใต้ของ

ประเทศฝรั่งเศส โดยชายคนหนึ่งที่กำลังหาเธอเรื่องการสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ เขาได้กระชากผ้าคลุมศีรษะของเธอ จากนั้นเขาตีผมของเธอ พร้อมกับเหยียดเธอลงที่พื้นและทุบตีเธอหลายครั้ง เหตุเกิดที่ถนน Rose Garden ซึ่งต่อมาเขาหลบหนีไปได้ ขณะที่มูนิร์ (Mounir) วัย 33 ปี พานบุตรสาว 2 คนไปโรงเรียน ขากลับเธอได้พบกับชายหนุ่ม 2 คน ชายคนหนึ่งใน 2 คนนี้ ดึงผ้าคลุมศีรษะของเธอ และตีผมเธอ เขาตะโกนอย่างดูหมิ่นว่า “ไม่มีแบบนี้ในประเทศของเรา” เขาชกเธอหลายครั้ง เพื่อนชายที่มาด้วยก้นกับเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การทำร้ายร่างกายในครั้งนี้ เขาพยายามห้ามปรามเพื่อบอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การทำร้ายร่างกายในครั้งนี้ เขาพยายามห้ามปรามเพื่อ

สงวนลิขสิทธิ์ของศูนย์สังเกตการณ์ต่อต้านการเกลียดกลัวอิสลามแห่งชาติ (The National Observatory Against Islamophobia acts: NOAI) ระบุว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2013-2014 ที่ผ่านมามี 80% ของเหตุการณ์การโจมตีที่เกิดขึ้นจากการเกลียดกลัวอิสลามพุ่งเป้าไปที่สตรีมุสลิม โดยเฉพาะผู้ที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ (linanews, 2015) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า การจู่โจมทำร้ายสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ส่อไปในทางรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยหลายเหตุการณ์เกิดขึ้นในพื้นที่โล่งแจ้งและเป็นเวลากลางวัน ท่ามกลางสายตาของผู้เห็นเหตุการณ์ที่เมินเฉย (The Muslim Observer, n.d.) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศสกำลังเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องนี้โครงการความร่วมมือในการต่อต้านการเกลียดกลัวอิสลามในประเทศฝรั่งเศส (The French Collective against Islamophobia) รายงานว่า การต่อต้านจู่โจมทำร้ายชาวมุสลิมเพิ่มมากขึ้นเกือบ 2 เท่า จากสถิติ 298 กรณี เมื่อปี ค.ศ. 2011 เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 469 กรณี ในปี ค.ศ. 2012 ทั้งนี้การจู่โจมคุกคามที่เพิ่มสูงมากขึ้นมีเป้าหมาย คือ คนที่อยู่เพียงลำพัง โดยเฉพาะสตรีมุสลิม ทางด้านของผู้เกี่ยวข้อง

แอลซา เรย์ (Elsa Ray) ผู้ดูแลโครงการนี้ ชี้ว่า เนื่องจากผ้าคลุมศีรษะเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาที่สังเกตเห็นได้ง่าย ส่งผลให้สตรีมุสลิม ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมถูกสื่อให้เห็นว่าแตกต่างนำไปสู่การถูกต่อต้านและถูกทำร้ายร่างกายในที่สุด (Shackle, 2013)

แม้ว่าการปรากฏขึ้นของการเกลียดกลัวอิสลามจะพบได้ในหลายรูปแบบในสังคมฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม การเกลียดกลัวอิสลามรูปแบบหนึ่งที่สามารถพบได้บ่อยที่สุด ทั้งยังทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ การพุ่งเป้าไปที่การโจมตีทำร้ายร่างกายสตรีมุสลิม เนื่องจากอัตลักษณ์ที่มองเห็นได้ง่าย ส่งผลให้สตรีมุสลิมจึงตกเป็นเป้า เป็นผู้แบกรับการถูกข่มขืนและถูกคุกคามมากกว่าบุรุษชาวมุสลิมที่สามารถแต่งกายให้กลมกลืนเข้ากับสังคมด้วยเสื้อผ้าแบบตะวันตก ตรงข้ามกับสตรีมุสลิมที่ถูกมองเห็นว่าผ้าคลุมศีรษะ สื่อถึงเครื่องหมายของความเป็นอิสลามในสังคมฝรั่งเศส (Bazian, 2016)

ท่ามกลางสถานการณ์บ้านเมืองในประเทศฝรั่งเศสที่ปกติ ปัญหาและอุปสรรคของสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะได้ฉายให้เห็นถึงความยากลำบากในการก้าวข้ามพินผ้าต่อสู้ให้พ้นจากวิกฤตเรื่องผ้าคลุมศีรษะที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศส ทว่าในเวลาต่อมาสถานการณ์ในเรื่องดังกล่าวยิ่งทวีความเลวร้ายลงยิ่งกว่าเดิม เมื่อเกิดเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2015 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 12 คน รวมถึง นักวาดการ์ตูนและบรรณาธิการชื่อดังของสำนักพิมพ์ดังกล่าว นายตำรวจ 2 นาย นอกจากนี้ยังมีผู้ได้รับบาดเจ็บอีก 10 คน (Muslim Today, n.d.) การก่อเหตุโจมตีครั้งนี้ร้ายแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมาในประเทศฝรั่งเศส สร้างความสูญเสียและเจ็บปวดแก่ผู้คน นำพาไปสู่สถานการณ์อันยุ่งยากเต็มไปดด้วยคำถามที่เดือดร้อนด้วยความไม่พอใจ เกิดช่องว่างระหว่างชาวฝรั่งเศสและชาวมุสลิมในเวลานั้น (Aziz, 2015) ภายหลังจากเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด การแสดงออกที่สื่อถึงการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศสยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในทางที่มีอคติต่อชาวมุสลิมมากยิ่งขึ้น (Ulhamid, 2015)

4.2 ลักษณะที่มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ
ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ด้านการรับเข้า
ทำงาน รวมถึงการกีดกันทางสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ในปี ค.ศ.
 2008 ฟาติมา อาฟิฟ (Fatima Afif) สตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมถูกไล่ออกจากงาน
 ณ สถานดูแลเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย Baby Loup ภายหลังจากที่เธอปฏิเสธการถอดผ้าคลุม
 ศีรษะ ทั้งนี้เจ้าของกิจการยืนยันว่า ได้ปฏิบัติตามกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุม
 ศีรษะในปี ค.ศ. 2004 พร้อมกับเห็นว่าพฤติกรรมของเธอส่อไปในทางที่ท้าทาย
 กฎหมายดังกล่าว (Abdelkader, 2015) ต่อเนื่องมาถึงปี ค.ศ. 2011 บริษัทแอร์ ฟรานซ์
 (Air France) ได้ไล่พนักงานสตรีมุสลิม ประจำสาขาของขิงตัน ดี.ซี. (Washington D.C.)
 ประเทศสหรัฐอเมริกา ออกจากงานด้วยสาเหตุที่เธอเพิกเฉยต่อการถอดผ้าคลุมศีรษะ
 ส่งผลไปถึงคณะทำงานด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อเมริกัน-อิสลาม (The Council
 on American-Islamic Relations: CAIR) ที่ทักท้วงว่าต้องมีการสอบสวนในเรื่องนี้
 พร้อมกับเรียกร้องให้บริษัทแอร์ ฟรานซ์ (Air France) ออกมา ขอโทษสตรีมุสลิมคน
 ดังกล่าว รวมทั้งอนุญาตให้เธอกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิมอีกครั้ง เบื้องต้นทางด้าน
 บริษัทที่ขอตั้งขอเวลาสอบสวนเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อน เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเนื่องจากรัฐบาล
 ฝรั่งเศสประกาศใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในบริเวณโรงเรียนและ
 สถานศึกษา ในปี ค.ศ. 2004 หลายปีที่ผ่านมา (Iqna, 2011)

การเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศสยังปรากฏ
 ออกมาในลักษณะของการกีดกันทางสังคม ตัวอย่างจากกรณีของ อามินา (Amina)
 ที่มาพร้อมกับบุตรสาววัย 9 ขวบ เพื่อร่วมเดินทางไปกับการทัศนศึกษาเยี่ยมชม
 พิพิธภัณฑ์ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น วันหนึ่งที่ทั้งคู่มาถึง กลับได้รับการปฏิเสธจากคุณครูที่ดูแล
 นักเรียนซึ่งกำลังออกเดินทาง อามินา กล่าวว่า “ฉันไม่ได้รับอนุญาตให้ร่วมเดินทางไป
 ด้วยในครั้งนี้ เว้นเสียแต่ว่าฉันจะถอดผ้าคลุมศีรษะออกเสียก่อน” คุณครูอธิบายว่า “ฉัน
 ควรเคารพสังคมฝรั่งเศสว่าเป็นรัฐฆราวาส” ในความคิดของอามินา เธอเห็นว่า คุณครู
 ไม่ได้สนใจว่าเธอเลี้ยงชีพด้วยตนเองที่นี้และเธอมีชีวิตที่มีคุณค่า ผลก็คือ เธอต้องกลับ
 บ้านโดยปล่อยให้บุตรสาวไปกับเพื่อน ๆ และคุณครู เมื่อบุตรสาวกลับถึงบ้านด้วย
 ท่าทางไร้ความสุข พร้อมกับบอกว่าจะขอย้ายโรงเรียน อามินาได้เล่าว่า “มันทำให้ฉันรู้สึก

เสียใจที่บุตรสาวมีความคิดเช่นนั้น เธอได้เห็นมารดาได้รับการดำเนินต่อหน้าเพื่อน ๆ ร่วมห้อง เธอเองก็ได้รับการดูถูกด้วย คล้ายกับว่าเขากำลังลบเราออกไปจากสังคม” (Shackle, 2013) ทางด้านของ คิวซซิลลา (Quassila) วัย 34 ปี บอกว่า เธอเริ่มคลุมศีรษะ ตั้งแต่อายุ 20 ปี ด้วยความศรัทธาทางศาสนาที่เบ่งบาน ทว่าก็เหมือนกับสตรีมุสลิมทั่ว ๆ ไปในประเทศนี้ที่คลุมศีรษะ เพราะเธอต้องประสบปัญหาในการหางานทำ เธอชี้แจงว่า ผ้าคลุมศีรษะเป็นเครื่องหมายทางศาสนาที่มองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งได้ถูกปิดกั้นจากการทำงานในสังคมฝรั่งเศสอันเนื่องมาจากหลักการรัฐฆราวาสนิยม ข้อจำกัดนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ไม่แตกต่างกับวิศวกรสตรีมุสลิมคนหนึ่ง อายุ 33 ปี เธอเล่าว่า เป็นเวลานานหลายปีที่เธอไม่มีความกล้ามากพอที่จะสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะมาทำงาน แต่ 10 ปีที่ผ่านมาเธอได้ตัดสินใจใหม่ ด้วยความสนใจในบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ มันทำให้เธออยากทดลองดู สุดท้ายก็พบว่า “มันเป็นเรื่องที่ยาก ยากมาก ๆ” เธอยืนยันถึงการสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะไปทำงาน พลังให้เหตุผลว่า เพื่อนบางคนก็ไม่พูดคุยกับเธออีกเลย ยังมีบางคนได้ขยี้หัวหน้าของเธอว่า “ไม่ควรให้เธอกลับมาทำงานที่นี่อีก” ข้อเท็จจริงในสังคมฝรั่งเศสเปิดเผยว่า มีสตรีมุสลิมจำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาด้านการเงิน การตลาด เกสซ็กร จักรูแพทย์ รวมถึงด้านโภชนาการอาหาร พวกเขาเหล่านั้นต่างให้ความเห็นว่าพยายามทำงานทำพร้อมกับการสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ แต่เหล่านายจ้างมักจะชะงักงันหยุดนิ่งเมื่อเห็นตัวจริงของพวกเขา (Daley & Rubin, 2015)

สตรีมุสลิมคนหนึ่ง วัย 26 ปี มารดาของบุตร 2 คน เธอสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะไปรับบุตรสาวที่สระว่ายน้ำในเขต 19 ทางตอนเหนือของกรุงปารีส ณ บริเวณใกล้เคียงระแนนนัน บรรดา มารดาชาวฝรั่งเศสของเด็ก ๆ กำลังสนทนากันถึงเหตุการณ์กรูกรูใจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เอ็บบโด ด้วยน้ำเสียงที่ได้ยินชัดเจน ใจความแสดงถึงความลึ้นหวังกับชาวมุสลิมในสังคมฝรั่งเศส มารดาคนหนึ่งกล่าวขึ้นว่า “พวกเขาได้รับประโยชน์จากระบบรัฐบาลของเรา แต่เวลานี้พวกเขากำลังจะฆ่าพวกเรา” สตรีมุสลิมคนนี้รู้สึกกลัวเมื่อได้ยินเช่นนั้น “พวกเขาคิดว่าฉันได้ยิน แต่ฉันอยู่คนเดียว ไม่สามารถจะทำอะไรหรือพูดอะไรได้ จากนั้นฉันก็เดินออกไป” (Muhammad, 2015) แม้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นนี้จะไม่ใช่การกีดกันทางสังคมหรือเป็นการกีดกันการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างชัดเจน

เป็นรูปธรรม ทว่าบรรยากาศแห่งความเกลียดชังที่ส่อไปในทางที่แบ่งแยก ทำให้ดูเหมือนว่าจะมีผลลัพธ์ที่นำไปสู่การกีดกันในการให้บริการของสถานทีนั้น ๆ ไปโดยปริยาย

4.3 ลักษณะที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการศึกษาค้น
นักเรียนสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ตลอดจนนักเรียนสตรีชาวฝรั่งเศส
เชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ หนึ่งทศวรรษภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมาย
 การห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษา ในปี ค.ศ. 2004 ส่งผล
 เสียโดยตรงต่อนักเรียนสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ตลอดจนนักเรียนสตรีชาว-
 ฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ บางส่วนที่ต้องยุติการศึกษาลง เนื่องจาก
 พวกเขาไม่ต้องการที่จะละทิ้งผ้าคลุมศีรษะ ถึงแม้ว่าข้อมูลทางสถิติตัวเลขอย่างเป็นทางการจะ
 ไม่สามารถระบุได้ถึงจำนวนตัวเลขที่แท้จริงในการลาออกจากโรงเรียนสืบ-
 เนื่องมาจากกฎหมายดังกล่าว แต่จำนวนของนักเรียนเหล่านี้ก็คงจะมีอยู่ไม่น้อย (Naili,
 2014) ดูเหมือนว่าทางเลือกของพวกเขาจะมีจำกัด พวกเขาอาจจะเลือกที่จะยึดมั่น
 ผูกพันกับหลักการทางศาสนาว่าก็ต้องสละทิ้งเรื่องการศึกษาเล่าเรียนไป หรือพวกเขา
 อาจจะเลือกไปเรียนในโรงเรียนเอกชนที่ต้องยอมรับการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทางการ-
 เงินที่เพิ่มสูงมากขึ้น หรือพวกเขาจำต้องยินยอมในการถอดผ้าคลุมศีรษะออกและ
 ศึกษาเล่าเรียนต่อไปจนสำเร็จการศึกษา (Talidi, 2014) ส่วนทางเลือกสุดท้ายกับการ-
 ลาออกจากโรงเรียนมาอยู่บ้านจะทำให้พวกเขาขาดความรู้ ทั้งยังถูกตัดขาดจากสังคมที่
 เคยมี สามารถกล่าวได้ว่า หนึ่งทศวรรษที่ผ่านมากับการประกาศบังคับใช้กฎหมาย
 ดังกล่าวได้มีส่วนให้ขนาดคของนักเรียนสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะตกอยู่ใน
 อันตราย รัฐบาลฝรั่งเศสได้คว่ำบาตรพวกเขาด้วยการออกกฎหมายที่ปิดกั้นไม่เอื้อให้
 พวกเขาได้ใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับหลักความเชื่อทางศาสนาภายใต้ข้อจำกัดของ
 แนวทางแห่งการเป็นรัฐฆราวาส (Naili, 2014) สอดคล้องกับประสบการณ์ตรงของ ชิ-
 ราร์ต ยูสเซฟ (Girard Youssef) ที่ได้เปิดเผยถึง กรณีของแฟนสาวของเขาซึ่งเป็นชาว-
 ฝรั่งเศสเชื้อสายโมร็อกโกที่ถูกปฏิเสธการขอรับทุนการศึกษาด้วยสาเหตุที่เธอสวมใส่ผ้า
 คลุมศีรษะ แม้ว่าเธอจะมีผลการเรียนที่ดีก็ตาม (Youssef, 2012)

สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศสสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าสังคมประชาธิปไตยเน้นหนักถึงหลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเสมือนพื้นฐานที่สำคัญ อันทำหน้าที่ผูกประสานร่วมกับหลักการเสรีภาพและความเสมอภาค สำหรับช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษ (ค.ศ. 2004-2015) ที่ผ่านมา สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์อิญาบในสังคมฝรั่งเศสตกอยู่ในสถานะที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการบั่นทอนหลักการแห่งสิทธิมนุษยชน ตามที่ปรากฏใน 3 ลักษณะของการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์อิญาบข้างต้น โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมาสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์อิญาบในสังคมฝรั่งเศสได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ด้วยสาเหตุสำคัญอันมาจากปัจจัยร่วม คือ การเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทั้ง 2 ครั้งในปี ค.ศ. 2015 นำมาสู่ชนวนเหตุของการตอบโต้ของชาวฝรั่งเศส เกิดเป็นกระแสการเกลียดกลัวอิสลามที่ปกคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศฝรั่งเศสในช่วงเวลาที่ผ่านมา

5. ปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์อิญาบในสังคมฝรั่งเศส

5.1 เหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด (Charlie Hebdo)

เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2015 เกิดเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เฮ็บโด โดยสองพี่น้อง คือ เซอริฟและซาอิด คูอาชี (Chérif and Saïd Kouachi) ภายใต้กลุ่มหัวรุนแรงอัล-ไกด้า ในคาบสมุทรอาระเบียเป็นผู้อ้างความรับผิดชอบ (คม ชัด ลึก, 2559: 6) ภายหลังเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ดังกล่าว การเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศสพุ่งสูงมากขึ้น โดยภายในช่วงไตรมาสแรกของปี ค.ศ. 2015 พบว่า มีรายงานการต่อต้านชาวมุสลิมมากกว่า 220 กรณี อาทิ ดูเนีย เบนัลลัล (Dounia Benallal) นักศึกษามหาวิทยาลัยปารีส-ซอร์บอนน์ (Paris-Sorbonne University) วัย 23 ปี เธอสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ พร้อมกับตระหนักว่าได้ตกเป็นเป้าของผู้ที่เหยียดหยามเชื้อชาติที่เพิ่งเล็งสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ในเวลาเดียวกันเธอก็สังเกตเห็นว่าชาวฝรั่งเศสบนท้องถนนในกรุงปารีสพากันจ้องมองเธอมากกว่าปกติ “พวกเขาเดินไปพลางจ้องมองดูเรา เราารู้สึกได้ว่าพวกเขากลัว พวกเขาคงกำลังนึกถึงความสัมพันธ์

ระหว่างเรากับกลุ่มไอเอส (IS) และการก่อการร้าย...ฉันเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ดี” (Sanghani, 2015)

ข้อมูลจาก The French Council of the Muslim Faith : CFCM (Draper, 2015) เปิดเผยว่า ได้รับการร้องเรียนจากสตรีมุสลิมภายหลังเกิดเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เอ็บบโต โดยระบุว่า การเกลียดกลัวอิสลามมีปรากฏออกมาในหลากหลายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศส เช่น การถ่มน้ำลายรด การด่าและการกระชากผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิม การยื่นสุนัขขนาดเล็กเข้าใส่สตรีมุสลิม การขว้างขวดออกจากรถยนต์ขณะที่รถกำลังแล่นอยู่ ไปจนถึงการตะโกนถ้อยคำหยาบคายด้วยคำว่า “Muslim Whore” “Muslim bitch” “Muzzie” ทั้งนี้จากข้อมูลที่มีทำให้ทราบว่า ผู้กระทำความผิดจำนวนมากเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 15-35 ปี ตรงข้ามกับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 15-45 ปี และทุกคนสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ

5.2 เหตุการณ์โศกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ในคืนวันศุกร์ที่ 13

พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 จากเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในคืนวันศุกร์ที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 พบผู้เสียชีวิต 129 คน ผู้บาดเจ็บ 352 คน ในจำนวนนี้มี 99 คนที่มีอาการสาหัส ภายหลังเกิดเหตุ นายฟรองซัวส์ โมแล็งส์ (François Molins) อัยการประจำกรุงปารีส กล่าวถึงข้อมูลอันแสดงอัตลักษณ์ของผู้ก่อเหตุบางส่วนที่ตรวจพบจากการก่อเหตุที่มีความร่วมมือจาก 3 ทีมด้วยกัน ซึ่งเขาได้ให้ข้อมูลว่า หนึ่งในผู้ก่อเหตุ ณ คอนเสิร์ตบาตาค็อง (Bataclan Concert Hall) มีสัญชาติฝรั่งเศส เกิดในปี ค.ศ. 1985 ที่จังหวัดเอสซอนน์ (Essonne) ในแคว้น อีล เดอ-ฟร็องซ์ (ile-de France) เคยทำความผิดลหุโทษ 8 ครั้ง ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 2004-2010 นอกจากนี้ยังมีผู้ก่อเหตุอีกรายหนึ่งที่ข้อมูลในหนังสือเดินทางของเขาระบุว่าเกิดในปี ค.ศ. 1990 ที่ประเทศซีเรีย แต่ไม่พบความเชื่อมโยงใด ๆ กับประเทศฝรั่งเศส อัยการประจำกรุงปารีสยังได้ระบุเพิ่มเติมถึงเบาะแสในเชิงลึกว่า เหตุการณ์ครั้งนี้ผู้ก่อเหตุได้เดินทางเข้า-ออกระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศเบลเยียม ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานสำคัญจากการเช่ารถยนต์เพื่อใช้ในการก่อเหตุดังกล่าว โดยโศกนาฏกรรมครั้ง

นี้ถูกอ้างความรับผิดชอบโดยกลุ่มรัฐอิสลามไอเอส (IS) ผ่านทางวิดีโอสื่อสังคมออนไลน์ (Troude, 2015)

ภายหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หน่วยงานต่อต้านการเกลียดกลัวอิสลาม (Collectif contre l'islamophobie en France : CCIF) ชี้ยอดตัวเลขกรณีการต่อต้านชาวมุสลิม 222 กรณี กว่าหนึ่งเดือนที่ผ่านมาหลังจากวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 ในจำนวนดังกล่าวประกอบด้วย 119 กรณีที่สื่อไปในทางแบ่งแยกก็ดกัน เช่น การห้ามไม่ให้มารดาสตรีชาวมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะไปเป็นเพื่อน ไปด้วยกันหรือไปรับ-ส่งบุตรสาวบริเวณทางเข้า-ออกของโรงเรียนและสถานศึกษา นอกจากนั้น อีก 103 กรณีเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าขับไล่ที่มีความรุนแรง กล่าวคือ มีการทำลายมัสยิด รวมถึงหลายกรณีเป็นการทำร้ายร่างกายสตรีมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ซึ่งได้ตกเป็นเหยื่อเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานต่อต้านการเกลียดกลัวอิสลาม (CCIF) มีความวิตกกังวลห่วงใยในสถานการณ์ความรุนแรงดังกล่าว พร้อมกับได้ออกมากำชับย้ำเตือนรัฐบาลฝรั่งเศสให้คอยสอดส่องดูแลชาวมุสลิมและสั่งการเพื่อที่จะช่วยเหลือยับยั้งบรรเทาการก่อเหตุต่อต้านชาวมุสลิมต่อไป (Le Figaro, 2015)

ประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสเผยให้เห็นถึงวิกฤตปัญหาที่มีความเฉพาะตัว บทเรียนสำคัญอันเกิดจากปัญหาระหว่างรัฐกับศาสนจักรในประเทศฝรั่งเศสได้ปูทางไปสู่ค่านิยมใหม่ ทางออกแห่งคำตอบที่กลายเป็นเป้าหมายอันเป็นมรดกตกทอดที่ทรงพลัง ก่อกำเนิดเป็นแนวคิดฆราวาสนิยมที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1905 โดยกำหนดให้เรื่องของศาสนาอยู่ภายในพื้นที่ส่วนบุคคลของปัจเจกชนเพื่อแสดงถึงความเสมอภาคเท่าเทียมกันของพลเมืองชาวฝรั่งเศส แนวคิดดังกล่าวนี้ในเวลาต่อมาจะมีลักษณะที่ปะทะขัดแย้งกับศาสนาอิสลาม ที่แสดงออกได้ชัดเจน คือ การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิม ตลอดจนจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิม เนื่องจากสังคมฝรั่งเศสพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวขัดต่อแนวคิดฆราวาสนิยมนำไปสู่การสร้างข้อจำกัดด้วยการออกกฎหมายควบคุมในที่สุด

แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสจะมีนโยบายการหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน (assimilation) หรือมีแนวทางในการบูรณาการ (Integration) ร่วมกันกับชาวมุสลิมเพื่อเป้าหมายแห่งการเป็นรัฐฆราวาสร่วมผืนแผ่นดินเดียวกัน ทว่าศาสนาอิสลามเป็น

ศาสนาที่เข้มแข็ง มีขนบธรรมเนียมจารีตและประเพณีที่เคร่งครัด การปฏิบัติตนทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิม ซึ่งสิ่งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อนโยบายของรัฐที่มุ่งตอบสนองต่อแนวคิดฆราวาสนิยมในการบูรณาการชาวมุสลิมให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกับชาวฝรั่งเศส ซึ่งในทางปฏิบัติอาจไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายนัก ด้วยเหตุผลที่ชาวมุสลิมเองก็รักในรากเหง้าวัฒนธรรมของพวกเขาและต้องการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองเช่นเดียวกับชาวฝรั่งเศสที่รักในเอกลักษณ์ของตน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ผลกระทบจากการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางภายหลัง 2 เหตุการณ์ความรุนแรง ประกอบด้วย เหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เอ็บโด และเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2015 โดยทั้ง 2 เหตุการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้ง ซึ่งเหตุการณ์แรก มีสาเหตุมาจากการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตของสำนักพิมพ์ดังกล่าว ทั้งยังวางอยู่บนเรื่องของศาสนา สำหรับเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2015 นั้น หนึ่งในสาเหตุสำคัญมาจากการที่ลูกหลานชาวมุสลิมอพยพได้รับความกดดันทางสังคม จากกรีกัดกันทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดการถูกดขี่เบียดขับและปิดกั้นทางวัฒนธรรม อันมีที่มาจากหนึ่งในนโยบายการหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน (assimilation) ด้วยการประกาศกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ทั้ง 2 ฉบับ นำมาซึ่งการขัดต่อหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามของสตรีมุสลิม ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิม นอกจากนี้ยังเป็นการถูกกลืนอัตลักษณ์และเสรีภาพ ผลักไสไปสู่ความรู้สึกเหมือนเป็นคนชายขอบของชาวมุสลิมในสังคมฝรั่งเศส คล้ายกับมีสภาพเป็น “ต่างตัวในแดนตน” ภาพชีวิตของชาวมุสลิมได้รับผลกระทบในทุก ๆ ด้านในชีวิตประจำวันในสังคมฝรั่งเศส ทั้งยังอยู่ในสภาวะที่รุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสิ่งนี้อาจส่งผลเสียต่อเสถียรภาพด้านความมั่นคงทางสังคมของประเทศฝรั่งเศสในอนาคต

6. บทสรุป

กว่าหนึ่งศตวรรษในการถือกำเนิดขึ้นของหลักการแนวคิดฆราวาสนิยม (laïcité) ในประเทศฝรั่งเศส ภาพขนานที่ประจักษ์ชัดอันมาพร้อมกับจุดมุ่งหมายของแนวคิดดังกล่าว ได้กลายเป็นปัญหาปะทุขึ้นในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในเรื่องของปัญหาการบูรณาการผู้อพยพชาวมุสลิมให้หลอมรวมกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมฝรั่งเศส จากแนวคิดฆราวาสนิยมที่มีสารัตถะมุ่งเน้นให้พลเมืองของรัฐสงวนรักษาสถานภาพทางศาสนาไว้ในพื้นที่ส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นกลางทางศาสนา อันจะนำมาซึ่งความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม ร่วมกับการสอดแทรกผสวนคุณค่าด้วยค่านิยมพื้นฐานแห่ง 3 เสถหลัก ประกอบด้วย เสรีภาพ (la liberté) เสมอภาค (l'égalité) และภราดรภาพ (la fraternité) อันสืบทอดมาจากรากฐานประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสสู่ปัจจุบัน แนวคิดในการแบ่งแยกระหว่างรัฐและศาสนาในประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสนำไปสู่สังคมแห่งรัฐฆราวาส อันมีมุมมองที่ว่าศาสนาเป็นเรื่องเสรีภาพของปัจเจกชน (freedom of religion) ที่สามารถเลือกตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองได้ ภายใต้เงื่อนไขการละเว้นการแสดงออกถึงเรื่องศาสนาในพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้ความขัดแย้งสำคัญที่แนวคิดฆราวาสนิยมมีต่อศาสนาอิสลาม คือ การพิจารณาว่าศาสนาอิสลามมีการมุ่งเน้นในการสร้างอัตลักษณ์การรวมหมู่ที่มีการนำเสนอความเชื่อความศรัทธาเฉพาะทางสังคมวัฒนธรรมของตนเอง ในกรณีนี้จะเห็นได้จาก อัตลักษณ์อิญาบ การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิม โดยลักษณะดังกล่าวตามแนวคิดฆราวาสนิยมมองว่า ศาสนาเช่นนี้มีแนวโน้มการถือครองอภิสิทธิ์ อำนาจสาธารณะ รวมถึง ภาษีของประชาชน เพื่อปกป้องสนับสนุนค้ำจุนการเผยแพร่อุดมการณ์ทางศาสนาเฉพาะในกลุ่มตน และเมื่อศาสนานั้นการสร้างอัตลักษณ์การรวมหมู่มีอำนาจรัฐ ไม่มีการแบ่งแยกการเมืองการปกครอง สภาพการณ์นี้ส่งผลให้เกิดความย้อนแย้งต่อแนวทางฆราวาสนิยม ในแง่มุมมองที่ไม่เอื้อให้ปัจเจกชนมีสิทธิเสรีภาพทางศาสนาที่จะเลือกนับถือ หรือไม่นับถือศาสนา ตามความอิสระเสรีได้

นอกจากนี้แนวคิดฆราวาสนิยมยังสะท้อนอุดมการณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในการหลอมละลายความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมสู่

การบูรณาการ (Integration) ที่มีเป้าหมายไปสู่ความเป็นเอกภาพหนึ่งเดียว การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิมในสังคมฝรั่งเศสได้ส่งผลถึงนโยบายของรัฐที่มุ่งสนองตอบต่อหลักการแนวคิดฆราวาสนิยม ดังกล่าว ซึ่งในทางปฏิบัติไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายนัก ด้วยเหตุผลที่ตามข้อเท็จจริงความหมายแห่งการบูรณาการในสังคมฝรั่งเศสนั้น หมายความว่าอย่างลึกซึ้งถึงการต้องยอมรับเอาแนวทางและค่านิยมชุดเดียวกับชาวฝรั่งเศส ด้วยการปรับตัวประยุกต์ใช้คุณค่าแห่งความเป็นฝรั่งเศส การมีวัฒนธรรมเดียวกับชาวฝรั่งเศส เมื่อชาวมุสลิมได้แย้งเกี่ยวกับคุณค่าแห่งสาธารณรัฐเหล่านี้ สิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ คือ การเกิดปัญหาในการใช้ชีวิตในสังคมฝรั่งเศส อันนำไปสู่รอยร้าว รวมถึงความขัดแย้งทั้งระหว่างชาวฝรั่งเศสกับชาวมุสลิม และระหว่างรัฐกับชาวมุสลิม ความยากลำบากของชาวมุสลิมจึงมีลักษณะที่ต่อสู้กับสิ่งเหล่านี้อยู่ภายใน

ท่ามกลางบริบทในสังคมโลกห้วงเวลาที่ผ่านมาได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อระบบโลก ส่งผลให้ประเทศฝรั่งเศสต้องรับมือกับปัญหาผู้อพยพชาวมุสลิมจำนวนมากที่พวกเขาต่างก็ผูกพันกับอัตลักษณ์รากเหง้าที่ดำรงอยู่ ดังจะเห็นได้จากปัญหาผ้าคลุมศีรษะ รวมถึงผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้ากับภาพลักษณ์บทบาทของชาวมุสลิมหัวรุนแรงบางส่วนต่อหลายเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศฝรั่งเศส นำมาสู่ความหวาดระแวงและการเกลียดกลัวอิสลามเป็นวงกว้าง นอกเหนือไปจากความวิตกกังวลต่อการสูญเสียเอกลักษณ์ประจำชาติของชาวฝรั่งเศสเอง

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลฝรั่งเศสจำเป็นต้องตอบสนอง ปรับตัวด้วยวิธีการจัดการแก้ไขและควบคุมปัญหา ผลักดันไปสู่การออกกฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะทั้ง 2 ฉบับ กล่าวคือ กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะในโรงเรียนและสถานศึกษา ปี ค.ศ.2004 อันแสดงให้เห็นเจตนาปรามณ์อันชัดเจนบนความขัดแย้งทางศาสนา ระหว่างชาวฝรั่งเศสกับชาวมุสลิมในสังคม โดยในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดเป็นคลื่นแห่งการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบ ทำให้มีการแบ่งแยกกีดกันเกิดขึ้นเป็นระลอกแรก ๆ ในสังคมฝรั่งเศส ตามติดมาด้วยการประกาศใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะที่ปิดบังใบหน้าในพื้นที่สาธารณะ ในปี ค.ศ.2011 ที่ได้ตอกย้ำถึงอุดมการณ์ความเป็นรัฐฆราวาสแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วย

การไม่อนุญาตให้มีการแสดงออกถึงสัญลักษณ์ใด ๆ ทางศาสนาในพื้นที่สาธารณะ ผลจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อสตรีมุสลิม ตลอดจนสตรีชาวฝรั่งเศสเชื้อสายมุสลิมที่สวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ทั้งที่ในความเป็นจริงสามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ยกเว้นภายในบริเวณโรงเรียนและสถานศึกษา เกิดเป็นการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบจากชาวฝรั่งเศสในลักษณะที่เหมารวม นอกจากนี้ยังมีกรกีดกันทางสังคม และทางเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพและการหางานทำ ที่ร้ายแรงที่สุด คือ การถูกประทุษร้ายทำร้ายร่างกาย เนื่องมาจากการสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ ที่พบได้มากมายหลายกรณีทั่วประเทศฝรั่งเศสในช่วงเวลาที่ผ่านมา สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังการเกิดเหตุการณ์การบุกโจมตีสำนักพิมพ์ชาร์ลี เอ็บโด รวมถึงเหตุการณ์โคกนาฏกรรมกลางกรุงปารีส ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 ที่ผ่านมา

การประกาศใช้กฎหมายการห้ามสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะทั้ง 2 ฉบับ ในประเทศฝรั่งเศส ตลอดจนเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้ง 2 ครั้ง ในปี ค.ศ. 2015 ในประเทศฝรั่งเศส ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาวะการเกลียดกลัวอิสลามในสังคมฝรั่งเศส แม้ว่ารัฐบาลฝรั่งเศสจะมีความปรารถนาว่าผลลัพธ์จากการประกาศใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวนี้จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหการเกลียดกลัวอิสลามที่ปรากฏแผ่ขยายเป็นวงกว้างในสังคมฝรั่งเศสในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตลอดจนมีความคาดหวังว่ากฎหมายดังกล่าวจะส่งผลดีต่อการหลอมรวมสมาชิกในสังคมฝรั่งเศสที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกัน (assimilation) อย่างไรก็ตาม รูปการณ์ที่ปรากฏในสภาพสังคมฝรั่งเศสกลับไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวได้มีส่วนร่วมเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าพาประเทศฝรั่งเศสไปสู่ความแตกแยก รวมถึงเหตุการณ์ตี-เคียด พัดกระพือให้กระแสแห่งการเกลียดกลัวอิสลามทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮิญาบในสังคมฝรั่งเศสสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่มีลักษณะคล้าย “งูกินหาง” เริ่มต้นด้วยการให้ความสำคัญในหลักการรัฐฆราวาสนิยม อันเป็นลักษณะเด่นของสังคมฝรั่งเศส โดยลดทอนคุณค่าทางศาสนาให้อยู่ในขอบเขตของปัจเจกชน ซึ่งทัศนะดังกล่าวทำให้ศาสนาอิสลามได้รับ

ผลกระทบโดยตรงจากการดำรงอัตลักษณ์ฮีญาบของสตรีมุสลิม ยิ่งไปกว่านั้นยังคงมีผลข้างเคียงมาจากค่านิยมพื้นฐาน 3 เสาหลัก ที่สื่อให้เห็นถึงการผนึกแน่นรวมเป็นหนึ่งเดียวกันใน ภราดรภาพความเป็นพี่น้องแห่งความเป็นชนชาติฝรั่งเศส อันหมายถึง uly-
แผ่งแห่งการปฏิเสธกลุ่มชนที่มีความแตกต่าง สูงสุดสุดท้ายที่สังคมฝรั่งเศสต้องพบกับ
แรงสั่นสะเทือนภายในจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยทุกครั้งผลของมันก็จะนำไปสู่
สภาวะการเกลียดกลัวอิสลามผ่านอัตลักษณ์ฮีญาบระลอกใหม่ที่หมุนวนเป็นวัฏจักร
เหมือน “งูกินหาง” อีกครั้งนั่นเอง

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เกษียร เตชะพีระ. (2561, 26 ตุลาคม-1 พฤศจิกายน). “วาทกรรมความเป็นไทย.” ใน *มติชน สุดสัปดาห์*: 53.
- คม ชัด ลึก. (2559, 7 มกราคม). “วิพากษ์ชาร์ลี เอ็บโต เสนอภาพพระเจ้าถือปืนใช้ศาสนาก่อเหตุรุนแรง.” *คม ชัด ลึก*: 6.
- ครองธรรม นิละไพจิตร. (2556). “กระแสความเกลียดกลัวอิสลาม กระบวนการสร้างภาพที่น่ากลัวของอิสลามและชาวมุสลิม และปฏิบัติการตอบโต้โดยสันติวิธีในสังคมการเมืองฝรั่งเศส ช่วงศตวรรษที่ 2540-2550.” *ยุโรปศึกษา*, 21(1): 19-20.
- โชคชัย วงษ์ตานี. (2555). *มิติวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และภาพอนาคต คีนส์สันติจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ญะมาล อ.บาดาวี. (ม.ป.ป.). *เงื่อนไขเรื่องการแต่งกายของสตรีมุสลิมตามที่บัญญัติในอัลกุรอานและซุนนะห์*. (อัศนีย์ โยธาสุมุท, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ส.วงศ์แสงี่ยม.
- ทภีพร สุพร. (2554). “การประกอบสร้างรัฐมรวาสนิยมในฝรั่งเศส: นัยต่อชาวมุสลิมและผ้าคลุมศีรษะ (ที่สูญหาย).” *ยุโรปศึกษา*, 19 (2): 96-102.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (ม.ป.ป.). “บทความปริทรรศน์: ขวนถก : ชาติ ชาติพันธุ์ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา.” *รัฐศาสตร์สาร*, 37 (1): 248.
- นงนุช สิงหเดชะ. (2558, 27 พฤศจิกายน-3 ธันวาคม). “กำสรวล ‘ปารีส’ ยุโรปจะไม่เหมือนเดิม.” ใน *มติชน สุดสัปดาห์*: 52.

- แนวหน้า. (2558, 18 มกราคม). *บทเรียนการโจมตี 'ชาร์ลี เอ็บบโด' และผลกระทบต่อรัฐบาลฝรั่งเศส*. วันที่ค้นข้อมูล 26 มิถุนายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.naewna.com/inter/140097>.
- พุทธพล มงคลวรวรรณ. (2555). "ผ้าคลุมแห่งความเขลา : เราเข้าใจการสวมผ้าคลุมผิดทั้งหมดหรือเปล่า?". *รุสมิแฉ*, 33 (1): 13-17.
- ภัทราพร. (2558, 13 มกราคม). *ที่มาของชาร์ลี เอ็บบโด หนังสือพิมพ์ล้อเลียนเสียดสีของฝรั่งเศส*. วันที่ค้นข้อมูล 25 มิถุนายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.teen.mthai.com/variety/85986.html>.
- มติชน สุดสัปดาห์. (2558, 20-26 พฤศจิกายน). "ปารีสร่ำไห้ ซิเรียกำสรวล โลกสลด 'ปฏิบัติการเลือด' ไอ-เอส: ตะวันตก." *มติชน สุดสัปดาห์*: 110-111.
- มจรตชา มุตะสุยารี. (ม.ป.ป.). *ฮิกายาในอิสลาม*. (กิติมา อมรทัต, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ศูนย์วัฒนธรรม สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน ประจำประเทศไทย.
- วีระ สมบูรณ์. (ม.ป.ป.). "การปะทะทางอารยธรรมหรืออนารยธรรมของการปะทะ?". *รัฐศาสตร์สาร*, 25 (3), 85.
- สมชาย ภคภาสนีวิวัฒน์. (2555). *ระเบียบโลกใหม่ New World Order*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2558, 27 พฤศจิกายน-3 ธันวาคม). "ขอให้อาลัยแด่ผู้เสียชีวิต # Pray for Paris." *มติชน สุดสัปดาห์*: 51.
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2560, 17-23 พฤศจิกายน). "ศาสนาสถาปนาการเมือง." *มติชน สุดสัปดาห์*: 25.
- อนุช อภาภิรม. (2553, 14-20 พฤษภาคม). "อิสลามในยุโรป ความหวาดระแวงที่สูงขึ้น." *มติชน สุดสัปดาห์*: 39.
- อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. (2558, 26 มกราคม). *บทสัมภาษณ์แซมมวล ฮันติงตัน เกี่ยวกับ การปะทะทางอารยธรรม*. วันที่ค้นข้อมูล 28 มิถุนายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.prachatai.com/journal/2015/01/57585>.

Muslim Today. (n.d.). *กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม ปะทุรอบใหม่รุนแรงกว่าเก่า*. วันที่ค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.muslimtoday.in.th/?modules=article&id=3633>.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Abdelkader, E. (2015). *In France, Institutionalized islamophobia threatens religious freedom for all*. Retrieved February 2, 2016, from <http://www.berkeleycenter.georgetown.edu/cornerstone/in-france-institutionalized-islamophobia-threatens-religious-freedom-for-all>.

Agence France-Presse. (2016, April 5). *French Premier warns Islamic extremists winning 'cultural war'*. Retrieved August 1, 2016, from <http://www.timesofisrael.com/french-premier-warns-islamic-extremists-winning-cultural-war/>.

Aziz, S. (2015, March 30). *Paris muslims struggle to feel accepted*. Retrieved February 9, 2016, from <http://www.bbc.com/news/world-europe-32053906>.

Bazian, H. (2016). *Islamophobia and women's hijab in public space!*. Retrieved July 12, 2016, from <http://www.hatembazian.com/content/islamophobia-and-womens-hijab-in-public-space/>.

Bowen, J. R. (2008). *Why the French don't like headscarves*. Princeton: Princeton University.

Brumley, C. (2015, May 30). *Does France 's 'burqa ban' protect or persecute?*. Retrieved February 2, 2016, from <http://www.pri.org/stories/2015-05-30/does-frances-burqa-ban-protect-or-persecute>.

Buchanan, E. (2015, March 26). *France: pregnant muslim mother suffers violent 'islamophobic' attack for wearing a headscarf*. Retrieved

February 5, 2016, from <http://www.ibtimes.co.uk/france-pregnant-muslim-mother-suffers-violent-islamophobic-attack-wearing-headscarf-1493748>.

CBS News. (2013, July 21). *Violence continues in France over islamic veil ban*. Retrieved February 5, 2016, from <http://www.cbsnews.com/news/violence-continues-in-france-over-islamic-veil-ban/>.

Chrisafis, A. (2016, April 13). *French PM calls for ban on Islamic headscarves at universities*. Retrieved October 3, 2017, from <http://www.theguardian.com/world/2016/apr/13/french-pm-ban-islamic-headscarves-universities-manuel-valls>.

Daley, S., & Alissa, J. R. (2015, May 26). *French muslims say veil bans give cover to bias*. Retrieved February 9, 2016, from http://www.nytimes.com/2015/05/27/world/europe/muslim-frenchwomen-struggle-with-discrimination-as-bans-on-veils-expand.html?_r=0.

Draper, L. (2015, February 17). *80% of anti-muslim attacks in France against women, says report*. Retrieved July 12, 2016, from <http://www.newsweek.com/80-anti-muslim-attacks-france-against-women-says-report-307389>.

Iinanews. (2015, May 28). *Hijab ban in France encourages bias : Report*. Retrieved February 5, 2016, from http://www.iinanews.org/page/public/news_details.aspx?id=88478&NL=True#.

Iqna. (2014, June 25). *Air France fires muslim woman for wearing hijab*. Retrieved February 9, 2016, from <http://www.iqna.ir/en/news/2143530/-air-france-fires-muslim-woman-for-wearing-hijab>.

Muhammad, H. (2015, January 8). *French muslims fear surge of islamophobia after Charlie Hebdo attack*. Retrieved February 9, 2016,

- from <http://www.america.aljazeera.com/articles/2015/1/8/in-muslim-neighborhoodsinparisgriefandfear.html>.
- Naili, H. (2014). *10 Years, France 's hijab ban harmed muslim women*. Retrieved February 9, 2016, from <http://www.hajernaili.com/10-years-later-frances-hijab-ban-harmed-muslim-women>.
- Porter, D. & Prince, D. (2009). *Frommer 's France 2009*. New Jersey: Wiley.
- Sanghani, R. (2015, November 18). *Paris attacks : As a French muslim woman in a hijab, I can feel people 's fear*. Retrieved July 12, 2016, from <http://www.telegraph.co.uk/women/womens-life/12001310/Paris-attacks-As-a-French-muslim-woman-in-a-hijab-I-can-feel-peoples-fear.html>.
- Sellouma. (2013). *Anger in France after attacks on muslim women*. Retrieved February 9, 2016, from <http://www.socialistworker.co.uk/art/33668/Anger+in+France+after+attacks+on+muslim+women>.
- Shackle, S. (2013, September 12). *France 's hijab ban causing tension*. Retrieved February 2, 2016, from <http://www.national.ae/arts-culture/frances-hijab-ban-causing-tension>.
- Smith, M. (n.d.). *France: headscarf ban fuels racism, islamophobia*. Retrieved February 5, 2016, from <http://www.greenleft.org.au/node/30520>.
- Smith, S. (2004). *The racist hypocrisy behind the hijab ban*. Retrieved October 3, 2017, from http://www.socialistworker.org/2004-1/487_07_HijabBan.shtml.
- Talidi, B. (2014). *10 years after hijab ban questions of freedom persist*. Retrieved February 9, 2016, from <http://www.muslimvillages.com/2014/03/30/51618/france-10-years-after-hijab-ban-questions-of-freedom-persist>.

The Muslim Observer. (n.d.). *Hijab ban encourages bias : French Muslims.*

Retrieved February 9, 2016, from <http://www.muslimobserver.com/hijab-ban-encourages-bias-french-muslims/>.

Ulhamid, R. A. (2015). *France 's secularism tainted by racism.* Retrieved

February 9, 2016, from <http://www.Alaraby.co.uk/English/features/2015/3/23/frances-secularism-tainted>.

เอกสารภาษาฝรั่งเศส

Berdah, A. (2016, April 4). *Valls : le salafisme est en train de gagner la*

bataille de l'islam en France. Retrieved July 14, 2016, from <http://www.lefigaro.fr/politique/le-scan/2016/04/04/25001-20160404ARTFIG00361-valls-le-salafisme-est-en-train-de-gagner-la-bataille-ideologique-et-cultu>.

Cerf, J. (2015, February 8). *De 1905 à l'après Charlie, la laïcité dans tous ses*

états. Retrieved August 1, 2016, from <http://www.telerama.fr/idees/de-1905-a-l-apres-charlie-la-laicite-dans-tous-ses-etats,122532.php>.

De Benoist, A. (2015, April 1). *L'apparition massive de l'islam en France a*

relancé le débat sur la laïcité. Retrieved August 1, 2016, from <http://www.bvoltaire.fr/alaindebenoist/apparition-massive-de-lislam-en-france-relance-le-debat-sur-la-laicite,168176>.

Le Figaro. (2015, December 28). *Actes islamophobes en nette augmentation.*

Retrieved August 1, 2016, from <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2015/12/28/97001-20151228FILWWW00021-actes-islamophobes-en-nette-augmentation.php>.

Mauchamp, N. (2004). *La France de toujours Civilisation*. Paris: Cle International.

Sénat Français. (n.d.). *L'école, à nouveau coeur de cible du débat sur la laïcité*. Retrieved August 1, 2016, from <http://www.senat.fr/rap/I03-219/I03-2192.html>.

Troude, L. (2015, November 14), Le déroulé exact des attentats du 13 novembre. Retrieved August 1, 2016, from http://www.libération.fr/france/2015/11/14/le-deroule-exact-des-attentats-du-13-novembre_1413492.

Youssef, G. (2012). *L'islamophobie est une idéologie hégémonique en France*. Retrieved July 14, 2016, from <http://www.cfcv.tv/2012/01/28/islamophobie-ideologie-france/>.